

KAPITOLA DRUHÁ

VĚK MOCI SÍTÍ

*V této kapitole Sedmý smysl odhalí zásadní poznání: propojení mění
charakter objektu*

1.

Před několika sty lety začaly síly osvícenství a vědecké revoluce podryvat základy prastarých pořádků. Mocné ideály volnosti, svobody myšlení, vědy, demokracie a kapitalismu se kupily jeden přes druhý. Jako přílivové vlny rozmetaly evropské instituce, království a víru a v revolučním procesu plném nápadů, ničení a tvoření ukončily jednu epochu a začaly psát první řádky nového lidského příběhu. Tyto síly utvořily to, co nyní nazýváme moderním světem: vlaková spojení vytvářející nové trhy, demokracii osvobozující politiku, vědecký pokrok, který ztrojnásobil průměrný věk. Střet s tímto nepřekonatelným tlakem otevřel propast; svět se začal štěpit. Na jedné straně byly státy a národy, které moderní ekonomie později označí jako konvergenční kluby. Země této skupiny si osvojily, dále vylepšily a poté používaly nástroje své doby, a staly se tak průmyslovými, demokratickými, vědeckými a bohatými. Období králů, feudálních pánů, alchymistů a vševědoucích kněží zanechaly v minulosti.

Ve stejnou dobu se objevil divergenční klub. Jeho národy tento zásadní zlom promeškaly a ocitly se v pasti. Zastaralé myšlení, nefunkční způsoby vládnutí, nepřekonatelné historické okolnosti – různé překážky jim zabránily v postupném posunu k nové, pokročilejší rovnováze. Čína, velká část Latinské Ameriky

a Afrika – těm všem se nástup opravdového moderního světa vůbec nepodařilo zachytit. Ještě dnes se usilovně snaží srovnat krok.

Nyní se nacházíme v rané fázi posunu, jehož důsledky by mohly být ještě zásadnější, než tomu bylo v případě změny, kterou našemu světu přineslo osvětlení a průmyslová revoluce několik století po konci středověku. V této kapitole chci vysvětlit charakter tohoto posunu. V zásadě se jedná o přesun moci. Lidé a názory, kterým se dařilo v minulosti, si možná v budoucnu tak dobře nepovědou. A myšlenky, které přicházejí jakoby odnikud, vypadají překvapivě a neuvěřitelně, mohou vynést vzhůru jedince, u kterých by nás nikdy ani nenapadlo, že by mohli rozhodovat o našich osudech.

Podstatu tohoto probíhajícího posunu lze nejlépe zaznamenat na neuvěřitelném rozmachu různých typů propojení, která se kolem nás objevují – propojení s financemi, obchodem, informačními technologiemi, dopravou, biologií – a na nápaditých kombinacích, které tato a další čerstvá propojení vytvářejí. Moderní vysoce propojené systémy jsou jiné než ty izolované. A jak se přesvědčíme, odlišují se zejména od systémů s *pomalejším* propojením.

Moc nyní pociťujeme skrze síť, tak jako jsme ji kdysi pociťovali skrze honosné instituce, generální štáby nebo telefonní společnosti. Činnosti Hizballáhu, čínské centrální banky nebo nejceněnějších internetových společností nelze v dnešní době porozumět, aniž bychom si upřímně nepřiznali alespoň toto: jejich moc působí stejnou měrou prostřednictvím záblesků světla probíhajících v sítích optických vláken jako v jakémkoli hmatatelném smyslu. Zamyslete se nad nejvlivnějšími geopolitickými silami: nejvýkonnější smrtící zbraně, největší nové komerční nebo finanční projekty. Všechny nyní závisí a jsou dokonce prakticky definovány plynulostí různých typů propojení.

Sítě vznikají tam, kde se uzly, kterými mohou být lidé, finanční trhy, počítače, mobilní zařízení, drony nebo jakékoli živoucí a připojitelné objekty, spojují s jinými uzly. Sítě mohou být určeny zeměpisně, jazykově, datovými protokoly nebo jakoukoli jinou z tisíců různých vlastností. *Lidé žijící v Bangalore tvoří síť.* Stejně tak jako *přepínače na internetu* nebo *firmy obchodující v rupiích*. Inženýr

by mohl říct, že moc sítě je jednoduše nepřetržitý součet všech současných propojení v daném okamžiku. Skutečné, fyzické sítě hučí ve městech, která nyní díky propojení pulzují a rostou rychleji než dříve. New York City je v tomto smyslu sítě, stejně jako Peking nebo – méně rozvinutá – step na Aljašce. Takže jakkoli je lákavé nazývat jedenadvacáté století městským stoletím, je ve skutečnosti příliv miliardy lidí do měst každou dekádu symptomem. Žene nás zvýšená touha po neustálém propojování životů, po čerstvém a účinném propojení. Samozřejmě existují i čistě virtuální sítě – propojené počítače navzájem se učící číst nebo rychlý, paranoidní a opatrný šum bezpečnostních firewallů. Všechny tyto systémy jsou definovány propojením. Jejich moc se odvíjí od počtu, typu a rychlosti vztahů, které vytvoří a využívají. Sítě nejen zrychlují naše trhy, zprávy a inovace. Přinášejí revoluci do charakteru jejich moci. Širokopásmové vzájemné propojení může být příčinnou i rozhodující silou událostí.

Tyto rozšiřující se, stále hustší sítě lze zmapovat a ve svém součtu představují něco, co začínáme označovat jako moc sítě. Tímto termínem nemáme na mysli pouze internet nebo Twitter nebo digitální měny jako bitcoin – i když tyto věci samozřejmě jsou vyjádřením určitého typu moci sítě. Moc sítě je cosi většího. Podobně jako kdysi chápavý úchop představuje moc sítě novinku v lidské historii zahrnující miliardy propojených životů a desítky miliard propojených senzorů a strojů. Každým okamžikem je komplexnější: více senzorů, více propojení a více bodů. Kaskády, epidemie a interakce jsou v těchto sítích všudypřítomné a při jejich kolizích vznikají nečekané inovace, například propojení genetiky a databází nebo terorismu a mobilních zpráv.

Vědci studující sítě nazývají tento typ změny explozivní perkolace, což označuje náhlou změnu charakteru systému při překonání hraniční úrovně propojení. Toto smíchání mnoha uzlů do jediné struktury, podobné tomu, jak propojením jednotlivých telefonů vzniká telefonní systém, není nepodobné spojení jednotlivých molekul vody při poklesu teploty. V jednom okamžiku máme něco, co lze pít, o chvíli později držíme v ruce kus ledu. Stejně tak máme jeden den několik propojených uživatelů a druhý den miliardu lidí na Facebooku nebo YouTube. Vzniká

nová entita. Nebo v jednom okamžiku je tu rozzlobený fundamentalista, v příští chvíli je to propojené teroristické hnutí jako ISIS nebo al-Káida. Terorismus, který se zaměřuje na naši psychologii a pocit bezpečí, stejně tak jako na jakýkoli fyzický objekt, je dávný problém, ale vyvíjí se a stává se mnohem efektivnějším ve světě superrychlých mediálních a dopravních sítí. Síťové technologie prokazují teroristickým útokům stejnou službu, jakou kdysi střelný prach prokázal projektilům. Zvětšují účinek. Což zvyšuje atraktivitu takových činů v očích teroristů. Což, na oplátku, zvyšuje četnost jejich útoků.

Podobné přechody mezi základními fázemi, ve kterých „víc“ znamená „rozdíl“, se v přírodě objevují všude – například vytváření krystalů nebo kolaps ekosystému ve chvíli, kdy je uloven poslední zástupce některého klíčového živočišného druhu. Existují i v sítích. Vezměte si mapu Spojených států a začněte náhodně kreslit čáry mezi městy. Ze začátku budete mít několik izolovaných dvojic. Budete-li v kreslení pokračovat, dvojice se začnou shlukovat do skupin. Nakonec, po nakreslení dalších pár spojnic, bude všechno propojeno se vším. *Přesně takový typ proměny leží před námi v oblasti zabezpečení, financí, politiky.* To je důvodem, proč se doba, do které nyní vstupujeme, bude od nedávné minulosti lišit stejně tak, jako se osvícenství lišilo od středověku.

Revoluce svobody myšlení, občanů, obchodu a kapitálu, která probíhala během osvícenství v sedmnáctém a osmnáctém století, vyžadovala nový instinkt. S naší dobou je to stejné. Už nyní po nás dnešní doba žádá, abychom chápali sílu vyplývající z propojení. Je to trochu ironie. Ve stejném okamžiku, kdy bychom se měli cítit nejvolněji – osvobození mobilními telefony, dostupností letecké dopravy a možností permanentní komunikace – se cítíme neproniknutelně uvězněni. To, co platí pro stroje všude kolem nás, platí teď i pro nás: Jsme tím, s čím jsme propojeni. A moc nad tímto propojením se stává moderní verzí Napoleonova *coup d'état*, dovedností vítězů daného historického období.

Za několik staletí naši praprávnuci dnešní dobu popíší a pojmenují, stejně jako jsme my pojmenovali osvícenství. Možná ji budou nazývat „velké propojení“ nebo „velký věk sítí“ nebo tak nějak. Rozpoznají vítěze a poražené naší doby, jako je

rozpoznáme my, když diskutujeme o věku rozumu nebo o renesanci. Tato vzdálená generace dokáže určit nový „konvergenční klub“, který teď mezi námi vzniká, přestože my jeho členy zatím neznáme. Už teď můžeme pozorovat štědré plody, které sklízají státy, firmy a lidé, kteří si nový instinkt vypracovali. Chápou moc propojení. Vědí, jak s ní manipulovat a jak na ní vydělat. Všichni sdílejí cit pro to, co znamená být trvale uvnitř stále se rozvíjejícího přediiva propojení.

Tyto nové síly, pro mnohé neviditelné, nyní vyvíjejí drtivý a nemilosrdný tlak na nám známé struktury staré doby. Viditelným důkazem tohoto posunu je boj našich hýčkaných institucí – Kongresu Spojených států, armády, zpravodajských médií, univerzit, našeho kdysi všezahrnujícího kapitalismu – o naplnění stejných cílů, kterých dříve dosahovaly snadno a rychle. Opakované výměny vlád. Roky válek, které nelze vyhrát. Žádný spolehlivý zpravodajský zdroj. Drahé tituly koupené na dluh, které nenaplníují potřeby naší moderní ekonomiky. Stále větší nerovnost v rozdělování zisku. Zahrneme-li do svého zorného pole Evropu, Střední východ a Asii, uvidíme podobné zmatené úsilí zemí snažících se vyprostit své ekonomiky z finančních krizí nebo zabránit nástupu nacionalismu a nepokojům. Moc se nyní v mohutných vlnách přesouvá od kdysi užitečných starých institucí a osob. Skutečnost, že tento přesun zatím odvál na smetiště dějin pouze encyklopedie, telefonní společnosti a licencované taxislužby, je způsobena pouze tím, že je teprve na začátku. Za selháváním a hrozícím kolapsem mnoha institucí stojí jediná síla.

2.

Sedmý smysl je, zjednodušeně řečeno, schopnost rozpoznat, jak propojení změní objekt. Ať už velíte armádě, řídíte firmu z žebříčku Fortune 500, plánujete velkolepé umělecké dílo, nebo přemýšlíte nad vzděláním svých dětí, záleží pochopení dnešního fungování moci na této schopnosti. Jde o schopnost zvážit nejen výjimečné, ale také běžné aspekty moderního života – vojáka, akcii, jazyk – a okamžitě poznat, jak propojení změní jejich charakter. Přístroj zvládající lékařskou